

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

GROTE KLAUS EN KLEINE KLAUS

Toneelspel voor de jeugd in twee delen

door

GASTON VAN DER GUCHT

Herwerkte uitgave 1986

Toneelfonds J. JANSSENS * Antwerpen

1987

(N° 1230)

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste **DRIE** tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan: S.A.B.A.M.

Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel.

Men mag geen gebruik maken van gekregen of gehuurde boekjes!

© 1987 Toneelfonds J. Janssens

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt op enigerlei wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

P E R S O N A G E S .

GROTE KLAUS
KLEINE KLAUS
MENEER KOEL

(3 heren)

D E K O R.

Een straat of een pleintje met links het "zielige huis van Grote Klaus. De gierigheid van Grote Klaus straalt uit zijn huisje. Rechts daarentegen staat het "vrolijke huis van Kleine Klaus. Kleine Klaus is een grapjas. Hij houdt van bloemen en planten, van vogels en vissen, hij houdt vooral van mensen. In beide huisjes staat een tafel met enkele stoelen. Er is ook een kastje. Het is in die kast (of eronder) dat Grote Klaus zijn geld verbergt.

De huisjes staan best op een verhoog, zodat men een trapje op moet om in de huisjes binnen te gaan. Er is een bel aan elke deur. De deur van het huisje van Grote Klaus wordt steeds ver-grendeld. Hij vertrouwt immers niemand. Achteraan wordt een gordijn opgehangen. Achter dit gordijn wordt de "geldboom" verborgen.

REGIE.

Men kan dit toneelstuk ook spelen zonder dekor. De scène wordt met doeken afgespannen en op twee verhogen staan twee tafels en vier stoelen. De rest, zelfs het opengrendelen van de deur, wordt door de acteurs gesuggereerd.

Grote Klaus is een gierige vrek en is dito gekleed.

Kleine Klaus is een levenslustige kerel en heeft vrolijke kle-deren aan.

P R O L O O G.

(Meneer Koel komt op het toneel. Hij is gekleed in zwarte jas en zwarte broek en heeft een hoge hoed op. Hij neemt deze hoed af om het toneelpubliek te begroeten. Ditzelfde doet hij ook telkens hij Grote Klaus of Kleine Klaus ontmoet.

KOEL: Dit is niet "zomaar een verhaal". Dit is het verhaal van Grote Klaus en Kleine Klaus. Het verhaal van u en mij. Het verhaal van ons allemaal, want ergens zijn wij toch allemaal "Grote Klaus en Kleine Klaus". In dit verhaal wonen Grote Klaus en Kleine Klaus heel dicht bij elkaar, het zijn naaste burenen. Ze hebben elkaar dikwijls nodig en dat is goed ook.

Kijk, hier woont Grote klaus. Het is een eigenaardig man. Daar loopt hij nou. Zo loopt hij vaak, grommend en brommend door zijn huis. Hij is zeer, zeer, zeer aan zijn goudstukken gehecht. Zeven keer per dag trekt hij naar zijn zolder en haalt hij zijn pot met goudstukken. Zoals nu. En wat doet hij? Hij gaat aan tafel zitten en begint te tellen...

GROTE: (Heeft alles uitgevoerd wat Koel beschreef en zit nu aan de tafel zijn goudstukken te tellen.)

41... 42... 43... 44... 45... 46... 47...

KOEL: Zo telt hij urenlang.

GROTE: 3447... 3448... 3449... 3450...

KOEL: Af en toe schrikt hij op. (Geweldige bons)

GROTE: (Schrikt op en verzamelt vlug zijn geld in zijn pot)

Héééé, wat is dat? Wat gebeurt er? Zijn er dieven?

Ach, het is allemaal de schuld van die Kleine Klaus.

Die gaat overal vertellen dat ik veel goudstukken heb.

Dieven hebben fijne oren. Die horen zulke geruchten gemakkelijk en dan komen ze naar mijn huisje om mijn geld

te roven. Even kijken... (Voorzichtig opent hij de deur)

GROTE: Haaa, ben jij het, meneer Koel?

KOEL: Ja, ik ben het. Dat zie je toch? Ik kwam even langs.

GROTE: Zomaar?

KOEL: Ja, zomaar.

GROTE: Zo.

KOEL: Ja, zo.

GROTE: Ja, belastingontvangers hebben het gemakkelijk. Die moeten zelf niet werken. Die moeten er alleen maar voor zorgen dat ze op een behoorlijke manier het geld, dat andere mensen met naarstig werken verdiend hebben in hun zakken doet verhuizen... (Wendt zich tot de kinderen) O ja, jongens en meisjes, dit is meneer Koel, de belastingontvanger. Hij speelt in dit stukje geen fraaie rol. Dat doet hij ook niet in het leven van de mensen en het is daarom dat niemand van hem houdt.

KOEL: Maar van jou houden de mensen ook niet, Grote Klaus want gierige mensen, daar is niemand gek van. (Men hoort Kleine Klaus lustig zingen) Maar daar (hij wijst naar het huisje van Kleine Klaus) woont iemand van wie iedereen houdt. Kleine Klaus, hij begroet de dag al zingen. Hij begroet de zon, de wind, de boom, de struik, de bloemen, de vogels en de vissen en... vooral de mensen langs de straat. Kleine Klaus met zijn lach en zijn lied!

KLEINE: Aaa, dag meneer Koel. Zo vroeg al op wandel? De morgenstond heeft goud in de mond. Het wordt een fijne dag vandaag, ik hoor het aan de vogeltjes en ik zie het aan de zon. Zij pinkoogt op mij. Heeft ze op jou ook al gepinkoogd, meneer Koel?

KOEL: Maar man, heb je dan nooit zorgen?

KLEINE: Een hele zak vol, meneer Koel, een hele zak vol. Maar die zak zet ik in de duisternis en zelf ga ik in de zon staan en dan zie ik mijn zorgen niet meer. (Gaat zingend terug in zijn huisje)

KOEL: (Tot zaal) Zo leeft die man nu. Zo leven ze allebei. Kleine Klaus met zijn lach en zijn lied en Grote Klaus met zijn geld en zijn zorgen. Maar... af en toe speelt een duiveltje mee in ons verhaal.

KOEL: Kijk nu, wat die kleine Klaus gaat doen...

(Meneer Koel gaat aan de zijkant van de scène staan.

Kleine Klaus komt uit zijn huisje en kijkt zeer aandachtig, maar licht grijnzend, naar het huis van Grote Klaus. Dan duikelt hij vlug zijn huis weer binnen en keert terug met een trom, een ketel of een schijf. Ondertussen zit Grote Klaus naarstig zijn geld te tellen.)

KLEINE: De lelijke vrek. (Wijst met de duim in de richting van Grote Klaus) Hij is vast weer bezig zijn goudstukken te tellen. Hoor maar...

GROTE: 90321... 90322... 90323... 90325...

KLEINE: Wacht, ik zal je eens laten schrikken kerel! (Hij bonst nu hard op de trommel, ketel of schijf) Dieven, dieven, houd de dieven!

GROTE: (In hevige paniek graait hij het geld bijeen en stopt het in de pot. Met de pot onder de arm komt hij naar buiten.) Oeioeioei, dieven... gevaarlijke dieven... en ik ben juist bezig mijn geld te tellen... en die hebben vast en zeker om mijn geld gemunt. Vlug alles in de ton. (Hij komt uit zijn huisje) Kleine Klaus, heb jij dieven gezien?

KLEINE: Vlug achter mij aan, Grote Klaus, de dieven zitten ons achterna. Ze willen je geldpot stelen. Lopen, lopen, zeg ik. (Ze hollen de scène rond. Na een poosje blijft Grote Klaus hijgend staan.)

GROTE: Kleine Klaus, waarom hol je zo? Ik zie nergens dieven. Je doet mij zo hard rondlopen dat mijn hart ervan bonst en dat mijn tong om mijn kieën hangt. Maar ik zie nergens dieven. Jij wel?

KLEINE: Ik ook niet. (Kleine Klaus staat er lachend bij.)

GROTE: Jij lelijke deugniet, je hebt mij weer beetgenomen hè? Wacht maar, vinden doe ik je wel, en... loontje komt om zijn boontje.

KLEINE: Van boontjes gesproken... wat zit er in die pot, Grote Klaus?

GROTE: (Verbergt de pot goed.) Niets! Dat hoef jij niet te weten.

KLEINE: Geld! Goudvinken?

GROTE: Bemoei je met je eigen zaken, als iedereen voor eigen deur veegt is de straat schoon.

KLEINE: Ik wil toch eens kijken wat er in die pot zit.

GROTE: Poten thuis houden zeg ik.

(Er ontstaat een trekken en sleuren. Kleine Klaus wil de pot bemachtigen, maar dat lukt hem niet. Het gevecht duurt eventjes.)

KOEL: En zo maken ze voortdurend ruzie. Dag in, dag uit, zoals veel mensen helaas. Zie ze nu maar twisten. Zo twisten ze een ganse dag, ook met mij. Kijk maar. (Hij neemt zijn hoed af) Dag heren. (Ogenblikkelijk staken Grote Klaus en Kleine Klaus hun gevecht. Ze bekijken Koel met koele blikken en gaan allebei hun eigen huisje binnen. Grote Klaus vergrendelt de deur.)
Voilà, nu zijn ze allebei in hun huisje en nu ze toch allebei in hun huisje zijn kan ons verhaal beginnen.
Het verhaal van...

KLEINE: (Wijst naar Grote Klaus) Grote Klaus

KOEL: En...

GROTE: (Wijst naar Kleine Klaus) Kleine Klaus

KOEL: En...

SAMEN: Meneer Koel, de belastingontvanger.

(Koel groet het publiek en verdwijnt waardig terwijl het licht langzaam gedoofd wordt.)

EINDE VAN DE PROLOOG.

E E R S T E D E E L.

(Het is morgen. Wij horen een wekker rinkelen. Kleine Klaus verschijnt. Hij wrijft de slaap uit zijn ogen.)

KLEINE: Jongens, jongens, wat heb ik nog een slaap! Echt waar, ik kan mijn ogen haast niet open houden. (Hij loopt een stoel omver) Zie je wel, wat zeg ik? Ik kan mijn ogen niet open houden. Ik ben een blinde omdat ik mijn ogen niet kan openhouden van de grote vaak. Ik heb nog slaap genoeg om minstens nog twee dagen in mijn bed te maffen. Ik was ook zo moe. ZO MOE. Mensen, wat was ik moe! O ja, gek, waarvan was ik zo moe? Ik weet het niet meer. Zoveel heb ik toch niet uitgevoerd? Laat mij eens nadenken. Wat heb ik gisteren zoal gedaan? Schoenen heb ik in ieder geval niet gelapt. Ik ben een schoenlapper maar ik kan geen schoenen lappen omdat ik geen leder heb. Eenvoudig, niet? En weet je waarom ik geen leder heb? Neen, dat weten jullie niet. Gewoon een centenkwestie mensen, een lage vulgaire centenkwestie. Bij mij mag je alle kasten en laden doorzoeken, je vindt geen frank. Je vindt niets, geen rooie duit. Ik ben zo arm als een luis en daarom kan ik geen leder kopen.

Geen geld, geen leder
geen leder, geen werk
geen werk, geen geld
geen geld, geen...

O, maar dat heb ik al gezegd. (Een ogenblik stilte. Kleine Klaus kijkt even rond. Dan blijft hij plots met veel belangstelling naar het huis van zijn buurman kijken. Wijst met zijn duim.) Hiernaast woont mijn buurman Klaus. Jaja, hij heet ook Klaus net als ik. Hij heet Grote Klaus en ik heet Kleine Klaus. HIJ is een rijke boer en IK een arme schoenlapper. (Heel geheimzinnig, fluïstertoon) In zijn huis verbergt hij een grote pot, die vol met goudstukken zit. Moest ik één

goudstuk hebben dan kon ik weer leder kopen, maar dat krijg ik vast niet van hem. En lenen doet hij ook niet. Hij leent aan niemand. Zijn moeder is ervan gestorven, zegt hij. (Weer nadenken) Dus... gisteren... heb ik geen schoenen gelapt, ik heb de tuin niet omgespit, ik heb geen hout gehakt en ik ben niet naar de kermis geweest. Wat heb ik dan wel gedaan?

O ja, nu weet ik het weer! Hoe kon ik zo dom zijn om dat te vergeten? Ik heb brood gebakken, lekker, fijn krentenbrood! Jongens, jongens, ik kan mijn ogen al veel beter openen als ik aan dat brood denk. Vooruit, een lekkere tas koffie en... ik speel en half krentenbroodje naar binnen. (Verdwijnt in de kamer)

KOEL: (Op. Snuivend. Hij draagt onder de arm een heel dik boek.) Hmmmmm, wat ruikt het hier lekker! Net de geur van krentenbrood. Mijn vrouw is dol op krentenbrood. Als ik haar een krentenbrood meebreng dan bakt ze voor mij wafeltjes. Zij lust krentenbrood. Ik lust wafeltjes. Zo zijn wij allebei gelukkig. Waar zou die heerlijke geur nu vandaan komen? Van het huis van Grote Klaus of van het huis van kleine Klaus? In ieder geval moet ik hier een krentenbrood zien te bemachtigen. Wacht eens, waar is mijn boek? En mijn bril? Hahaha hier... En nu lezen! (Doe wat hij zegt.) Grote Klaus is mij nog vijfhonderd goudstukken belasting schuldig en Kleine Klaus Tweehonderd. Die moeten ze mij al lang betalen. Als intrest mogen ze mij toch wel een krentenbrood cadeau geven. Waar zou ik nu eens aanbellen? Bij Grote Klaus of bij Kleine Klaus? Ik zal maar eerst bij Kleine Klaus aanbellen. Jullie moeten weten dat Kleine Klaus een schoenlapper is en... dat hij mijn laarzen in de maak heeft. (Belt bij Kleine Klaus.)

KLEINE: (Op. Voorlopig let hij niet op Koel. Hij heeft een krentenbroodje bij zich.) Hier mijn beestje... een lekker broodje... en nu de verse koffie...

KOEL: (Belt opnieuw) Hallo, Kleine Klaus, ben je daar?

KLEINE: (Nog altijd onzichtbaar voor Koel) Heb je van je leven, daar hebben we die vrek van een belastingontvanger, die komt heel mijn dag bederven. (Opent de deur) Goeie morgen, meneer Koel, ik ben altijd blij als ik 's morgens vrolijke mensen zie.

KOEL: Spaar mij je verwelkomingen, Kleine Klaus. Ik weet dat je niet gesteld bent op mij. Niemand is gesteld op een belastingontvanger.

KLEINE: Dat meen je, meneer Koel. Ik ben blij dat je er bent. Zit aan de tafel, dan schenk ik je een heerlijke tas koffie uit.

KOEL: Hij ruikt deliciaus, die koffie van jou.

KLEINE: Nietwaar? (giet de koffie uit. Koel drinkt. Even stilte.)

KOEL: En het brood?

KLEINE: Brood?

KOEL: Ja, het krentenbrood. Ik ruik krentenbrood. Krentenbrood, waar mijn vrouw zo op gesteld is.

KLEINE: Ik haal het krentenbrood (af en terug op met een broodje) Hier is het krentenbrood. Neem zoveel als je lust, meneer.

KOEL: Als ik zoveel brood mag nemen als ik lust dan neem ik het ganse krentebrood. (Ondertussen heeft Koel een grote rode zakdoek opengespreid en hij wikfelt daar het broodje in.) En zij wonden het kindje in doeken en vluchten ermee naar Egypte. (Lacht) Mijn vrouw zal gelukkig zijn dat ik haar een krentenbroodje meebreng. Misschien bakt ze voor mij wel wafeltjes.

KLEINE: Maar meneer Koel, ik heb maar één brood. Nu heb ik zelf niets te eten.

KOEL: Af en toe een beetje vasten is gezond.

KLEINE: Maar ik vast al een hele week!

KOEL: Dan is het een goede gewoonte, en goede gewoonten zijn aan te prijzen. Maar terzake, Kleine Klaus, zijn mijn laarzen gerepareerd?

KLEINE: Neen, meneer Koel.

KOEL: Tegen morgen dan?

KLEINE: Neen, meneer Koel, dat kan niet.

KOEL: En waarom kan dat niet?

KLEINE: Ik kan niet werken. Ik heb niet gegeten.

KOEL: Het kan best. Gegeten of niet gegeten.

KLEINE: Ik kan niet. Ik heb geen leder.

KOEL: Het moet kunnen, Kleine Klaus, of ik sla met mijn boek op je kop.

KLEINE: Het kan niet, ik heb geen brood en ik heb geen leder.
(Koel slaat met het boek op het hoofd van Kleine Klaus. Versuft of bewusteloos hangt Kleine Klaus op een stoel. Koel bekijkt hem.)

KOEL: Die zaak is HANGENDE. (Hij verlaat het huis van Kleine Klaus, boek en brood onder de arm. Hij staat nu voor het huis van Grote Klaus.)

Ik zal Grote Klaus ook maar een bezoekje brengen. Erg zal hij er wel niet op gesteld zijn, maar ik moet hem in ieder geval uitnodigen voor de gemeenteraad. De gouverneur komt vandaag op bezoek. (Hij belt aan.)

GROTE: (Komt juist uit zijn bed. Nachthemd en slaapmuts. Kaarsepan. Type: vrek. Grommend. Ziet Koel nog niet) Wie belt mij nu weeral uit mijn slaap? Het zal natuurlijk die Kleine Klaus zijn die weer wat te vragen of te lenen heeft. Altijd komt hij iets tekort.
(Opent de deur. Grendels. Ziet Koel.)

Oooo... ben jij het? Kom je weeral belastingen innen?

KOEL: Neen, daarvoor is het nog te vroeg. Kleine Klaus moet eerst mijn laarzen herstellen. Ik kan geen belastingen innen als ik mijn laarzen niet aan heb, dan voel ik mij niet in uniform.

GROTE: Jij met je uniform! Wat wil je?

KOEL: Grote Klaus, jij bent lid van de gemeenteraad hé?

GROTE: Ja, wat zou dat?

KOEL: Vandaag komt de gouverneur op bezoek in de gemeente.

GROTE: Oooo... ik begrijp het al. Ik mag weer mijn beste pak aantrekken en de hele dag opofferen voor de gemeente.

KOEL: Van welk pak sprak je daar?

GROTE: Van mijn beste pak natuurlijk.

KOEL: Zal ik jou eens wat zeggen, Grote Klaus?

GROTE: Ik ben niet benieuwd om het te horen.

KOEL: Toch zal ik het je zeggen. Als jij met dat oude groene pak van jou naar de ontvangst van de gouverneur durft te komen dan laat de burgemeester je opsluiten voor landloperij.

GROTE: Denkt de burgemeester misschien dat ik iedere dag een ander pak kan kopen?

KOEL: Iedere dag is wel een beetje veel, maar af en toe mag het toch wel gebeuren. Zeker als je zoveel geld hebt als jij.

GROTE: Loop naar de hel.

KOEL: Neen, want dan zou ik jou daar ontmoeten. Maar denk in ieder geval aan een nieuw pak.

GROTE: Ik koop geen nieuw pak. Basta.

KOEL: Leen er dan één.

GROTE: Van wie?

KOEL: Van Droes de duivel als het moet.

GROTE: Zeg... wat draag jij daar onder je arm?

KOEL: Mijn boek, dat zie je toch?

GROTE: Ja, dat stomme boek van de belastingen ken ik al lang. Ik bedoel onder je andere arm. In dat rode doekje.

KOEL: Zie je het niet?

GROTE: Neen.

KOEL: Ruik eens.

GROTE: Mmmm... brood. Lekker brood. Vers gebakken.

KOEL: Krentenbrood. Mijn vrouw is er dol op.

GROTE: Ik ook. Ik eet ook graag krentenbrood.

KOEL: Wil ik het jou verkopen?

GROTE: Graag. Het is al zolang geleden dat ik nog krentenbrood gegeten heb. Is het niet te duur?

KOEL: Een goudstuk.

GROTE: Wat? Ben je niet beschaamd. Een goudstuk voor een krentenbrood?

KOEL: Een goudstuk?

GROTE: Ik heb geen goudstukken.

KOEL: Je krijgt het krentenbrood met het doekje erbij voor één goudstuk.

GROTE: Heb je er ook zoveel voor betaald?

KOEL: Neen, ik heb het niet betaald. Ik heb het gekregen.

GROTE: Wat zeg je? Gekregen?

KOEL: Precies, gekregen, van Kleine Klaus.

GROTE: Daar zit wat achter. Voor niets krijg je geen krentenbrood. Dat moet ik straks onderzoeken.

KOEL: Grote Klaus, luister eens naar mij. Ik tel tot drie en als ik dan geen goudstuk in mijn handen heb dan krijg je het krentenbrood niet.

GROTE: Wees toch niet zo ongeduldig man. Wie zint voor hij begint is een verstandig kind.

KOEL? Eén...

GROTE: Een goudstuk en ik heb geen goudstukken...

KOEL: Twee...

GROTE: Een goudstuk voor een brood, het is God geklaagd...

KOEL: Drrrrr...

GROTE: Jajaja, het is houd. Ik haal een goudstuk. (af)

KOEL: Nu moeten wij die gierige vrek toch wel eens een lesje geven. Wacht... (Hij zoekt) vind ik hier nergens een houtblok of een steen...? Aaaa... jaaa... hier... vlug het broodje uit de rode doek... het broodje hier verstopt... en nu de steen of de houtblok in het doekje... Hij kan het verschil niet zien... het is net een broodje... (Koel heeft alles uitgevoerd en staat nu te wachten)

GROTE: (Op met het goudstukje in de hand) Dit is mijn laatste goudstuk. Ik weet niet wat ik moergen moet beginnen... ik ben berooid als Job.

KOEL: Lelijke vrek. Ik zal de politie jouw huisje eens laten doorzoeken. De mensen zeggen dat je een hele ton goudstukken hebt.

GROTE: De mensen hebben vuile tongen. Leugenaars zijn het. Ik bezit werkelijk niets. Geef mij maar vlug mijn krentenbrood want ik heb honger. Hier heb je je goudstuk.

KOEL: Dank je wel. En hier heb je het broodje.

GROTE: Oei! wat is dat zwaar. Deze keer heb ik tenminste waar voor mijn geld.

KOEL: (Heeft stilletjes het brood onder zijn jas gestopt en vertrekt.) En vergeet niet het mooie pak, om naar de ontvangst van de gouverneur te komen hé.

GROTE: Stik jij met je mooie pak. (Koel af.) Wat een nurk van een vent. Goddank heb ik een lekker krentenbrood om mijn humeur wat te verbeteren anders was het zeker een rottag, een pestdag geworden. Zou ik mij nu ook nog een lekkere tas koffie maken? Neen, neen, dat is teveel geld verspillen. Straks zal ik mijn goudstukken nog eens natellen, je kan nooit weten of er een ontbreekt. Dieven vind je overal. (Opent het doekje) Héééé, wat krijgen wij nu? Wat heeft die schurk mij nu aangedaan? Hij heeft mij een steen (een blok hout) verkocht in de plaats van een krentenbrood. Jongens, jongens, hoe slecht is de wereld! Wat moet ik nu in 's hemels naam met een steen doen? Ik vroeg een krentenbrood. En daarvoor telde ik een goudstuk neer. Wat een pestdag! Wat een rottag!

KLEINE: (Ontwaakt in zijn kamer op een nogal luidruchtige manier, bijvoorbeeld door het omvallen van een stoel.)

GROTE: (Heeft het lawaai ook gehoord) Oooo, maar ik moet deze poets met de steen aan kleine Klaus ook bakken. Wacht, even nadenken. (af)

KLEINE: Ja, dat kwam lelijk aan met dat boek op mijn hoofd. Kleine Klaus, je moet beter uit je doppen kijken en op alles voorbereid zijn. Niet dat ik niet op alles voorbereid ben, hoor. (zeer nadrukkelijk)